Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovu, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

# GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumінecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 182. Brașovŭ, Joi, 19 (31) Augustŭ 1893.

## Mĕsura cu care se mĕsură în Clușiu.

Brașovŭ, 18 Augustŭ st. v.

Pre când scriemŭ aceste șire, în Clușiu érăși se desfășură una din dramele triste ale „frățescei“ nóstre convețuirĭ cu Ungurii.

Érăși suntŭ trașĭ la rĕspundere înaintea tribunalului și a Curții cu jurațĭ nisce frațĭ ai noștri, pentrucă au comisŭ pĕcatulŭ de-a se interesa de sórtea neamului lorŭ românescŭ mai multŭ decâtŭ a pututŭ fi pe placulŭ stăpânitorilorŭ de adĭ.

Domnii Aurelŭ C. Popovicĭ și Nic. Romanŭ, dintre carĭ celŭ dintâiu este unŭ representantŭ de frunte alŭ junimei nóstre universitare din monarchiă, suntŭ acusațĭ, că au rĕspânditŭ în țéră și în lume „Replica“, prin care studenții universitarĭ românĭ din Austro-Ungaria au resfrântŭ într'unŭ modŭ atâtŭ de convingĕtorŭ cu argumentele și dovedile cele mai tarĭ, acusațiunile, insinuațiunile și denunțările rĕutăciόse, ce le conțineaĭ la adresa Românilorŭ asuprițĭ rĕspunsulŭ datŭ de către studenții universitarĭ maghiarĭ la cunoscutulŭ memoriu alŭ studenților universitarĭ românĭ din România.

Ei, și décă au rĕspândit'o, ce au făcutŭ alta decâtŭ a imita esemplulŭ datŭ de colegii lorŭ maghiarĭ, carĭ asemenea au trimisŭ broșura lorŭ în tótă țéra și în tótă Europa?

Dér în consciința dreptului și a datoriei lorŭ, frații noștri au trecutŭ cu vederea, că în statulŭ „liberalŭ“ și „constituționalŭ“ ungurescŭ nu se mĕsură cu aceeași mĕsură și că ceea ce-i este permisŭ studentului maghiarŭ nu-i póte fi permisŭ și colegului sĕu românŭ; au trecutŭ cu vederea, că ei suntŭ privițĭ aicĭ numai ca nisce cetățenĭ de-a doua mână, cărora nu le este iertatŭ nicĭ a se plânge de nedreptățile ce le indură națiunea lorŭ!

Și pentru acésta „nebăgare de sémă“ ei suntŭ trașĭ acum la rĕspundere înaintea tribunalului și vorŭ fi pedepsițĭ chiar cu obicĭnuita asprime de către representanții maghiarismului privilegiatŭ, care nu le recunósce Românilorŭ în statulŭ acesta drepturĭ, ci numai datorii.

Procesulŭ ce se pertractéză adĭ în Clușiu este unŭ procesŭ de pressă. E vorba de rĕspândirea unei scrierĭ, care conține pasagie, ce ar ațița în contra naționalității maghiare și actulŭ de acusațiune, ce'lŭ publicămŭ mai josŭ, este plinŭ de citațiunĭ din „Replică“, carĭ arŭ avé sĕ dovedéscă faptulŭ agitațiunei comise prin rĕspândirea ei.

Când vorbesce junimea română mâhnită în adânculŭ inimei de neadevĕrurile, învinuirile și denunțările nebasate, ce le cuprinde rĕspunsulŭ studenților maghiarĭ, la adresa Românilorŭ, procurorii se punŭ în mișcare și caută nodulŭ în papură.

De ce au tăcutŭ ei fața cu clevetirile studenților maghiarĭ, carĭ ne denunță că amŭ avé scopurĭ dușmănóse statului și nepatriotice?

De ce tacŭ fața cu sutele și miile de scrierĭ maghiare și articulĭ de diare maghiarĭ, prin carĭ se ațîță într'unŭ modŭ ne mai pomenitŭ poporulŭ maghiarŭ în contra Românilorŭ?

De ce nu se găsesce unŭ singurŭ procurorŭ ungurescŭ, care sĕ aplice legea odată măcarŭ fața cu unŭ Maghiarŭ, care trece peste limitele iertate?

Și Maghiarii suntŭ totŭ în ofensivă, totŭ cei ce atacă, nu în defensivă ca noi, carĭ nu facemŭ alta, decâtŭ a ne apĕra de loviturile lorŭ necurmate!

Legea prevede, ca „agitațiunea“ sĕ aibă și efectŭ, décă este a se cualifica ca delictŭ. Totŭ ce s'a scrisŭ însĕ până acuma din partea Românilorŭ în apĕrarea lorŭ n'a produsŭ nicĭ unŭ efectŭ stricăciosŭ pentru liniștea publică. Românii au rĕmasŭ pacînicĭ și lealĭ ca întotdéuna.

Se póte dice óre totŭ aceea despre agitațiunile Maghiarilorŭ prin pressă? Vandalismele dela Turda, Aradŭ, Șimleu și Oradea-mare nu suntŭ óre esemple destulŭ de vii și convingĕtóre, ce resultate triste producŭ ațîțările lorŭ necurmate în contra Românilorŭ?

Totușĭ pentru apĕrarea naționalității române procurorii ungurĭ nu-și ridică nicĭ măcarŭ degetulŭ, îșĭ ridică însĕ pumnulŭ amenințătorŭ în contra acelora, carĭ dau pe față aceste nelegiurĭ, folosindu-se de dreptulŭ celŭ mai sfântŭ de legitimă apĕrare a unui poporŭ.

In fața acestorŭ stărĭ și fapte tóte acusațiunile puterei publice unguresci în contra celor ce iau în apĕrare causa română se spulberă de sine și acțiunea ei, ce ar trebui sĕ aibă de scopŭ păzirea consciențiósă a legii, se înfățișéză, înaintea forului opiniunei publice nepreocupate, în haina mohorîtă și repulsiva a celei mai brutale persecuțiunĭ naționale!

---

## Actulŭ de acusațiune contra „Replicei“.

(Fine.)

Alinea 5 de pe pag. 162 în traducere sună:

„Maghiarisarea naționalităților este identică cu mórtea lorŭ națională, și décă Maghiarii se credŭ îndreptățițĭ sĕ le maghiariseze, este clarŭ, că naționalitățile trebue sĕ se simțéscă îndreptățite a se despărți de Maghiarĭ“.

Alinea ultimă de pe pag. 164 sună în traducere:

„Căcĭ tocmai Maghiarii se întâlnescŭ în munca acésta a lorŭ cu irredentiștii din România“.

„Este caracteristică în privința acésta declarațiunea următóre a unei foi irredentiste:

„Pentru scopurile nóstre, se desvóltă lucrurile dincolo de munțĭ fórte bine“...

„Românilorŭ și în genere Nemaghiarilorŭ li-se face imposibilă orĭ-ce luptă dréptă, orĭ-ce oposițiune legală, li-se ia și dreptulŭ de-a respira“.

„Décă munca acésta de însghiebare va fi gata, atuncĭ lupta se va cufunda de sine în întunerecŭlŭ conjurațiunilorŭ și ura și amărăciunea se va urca la unŭ așa gradŭ, încâtŭ într'o di va isbucni și mai înfricoșatŭ, decâtŭ până acuma, ca sĕ sdruncine organismulŭ statului ungurescŭ din fundamentŭ“.

„Noi credemŭ, că așa se va sfîrși, șirurile nóstre se 'ntărescŭ din di în di și ne bucurămŭ, că așa este, orĭ câte lacrĕmĭ séu durerĭ ar costa acésta!“

Espresiunile acestea atribue națiunei maghiare astfelŭ de tendințe, ca și cum acésta ar făuri lanțurĭ pentru nimicirea „libertății naționale“ a Românilorŭ și și-ar da silința de-a restitui sub unŭ nume nou sclăvia Românilorŭ scăpațĭ de jugulŭ feudalismului. De aceea naționalitățile vorŭ fi silite a deplânge mileniulŭ apropietorŭ alŭ invasiunei maghiare, dreptŭ unŭ blăstĕmŭ milenarŭ. Maghiarii au unŭ singurŭ idealŭ, „maghiarisarea“. In Ungaria nimenĭ n'are dreptŭ afară de Maghiarĭ și Românulŭ n'are dela cine aștepta dreptate în patria sa. Voința alegĕtorilorŭ se falsifică. Funcționarii publicĭ lucră cu corupțiune, amenințărĭ și forță pentru alegerea candidaților maghiarĭ și fața cu aceștia nicĭ-odată n'a avutŭ succesŭ vr'o denunțare criminală orĭ o jalbă adusă la dieta din Pesta; dreptŭ aceea, acéstă dietă representă numai ilegalitatea și forța, așa că nicĭ că are dreptŭ de a aduce legĭ.

Au nu e o nedreptate strigătóre la cerŭ a subvenționa biserica gr. or. română, care numĕră unŭ milionŭ și jumĕtate de suflete, numai cu 50,000 fl., ca rĕsplată pentru multele milióne, ce le storcŭ Maghiarii dela Românĭ sub numele de dare?

Călcarea în picióre a legilorŭ eschide mai de tot pe Românĭ de a lua parte la viéța publică. Incepĕndŭ dela fișpanŭ până la celŭ din urmă primarŭ comunalŭ toțĭ lucréză pentru eschiderea Românului, și décă puterea acestorŭ satrapĭ și tiranĭ nu e de ajunsŭ, atuncĭ recurgŭ la gendarmeriă în contra „Valahului miserabilŭ“. Și cine crede, că în contra acestora ar avé succesŭ vr'o

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

## Consciu de vina sa.

— Novelă criminală de *Paul Blumenreich.* —

(7) (Urmare).

„Frivolitatea timpului nostru“, dise între altele acusatorulŭ publicŭ, „vorbesce din acestŭ sperjuriu și din provocarea acestuia. De ce Fridericŭ Kieland a juratŭ strîmbŭ? Fiindcă prin acésta voia sĕ se scape de datorința, de a face altceva pentru cele o sută de mărcĭ — deórece nu voia sĕ piérdă acéstă sumă, venită atâtŭ de neașteptatŭ, dér nu voia nicĭ sĕ o jertféscă..... Și pentru ce Wilhelm Bolten a făcutŭ sperjurŭ pe unŭ omŭ până acum nepătatŭ? Fiindcă a fostŭ de părere, că cu banii sĕi va face tóte bune! Fiicei sale caprițióse îi place ceva, ce vede, doresce ca sĕ o posédă...... Ce ar fi mai naturalŭ, ca unŭ omŭ bogatŭ, unŭ tată plinŭ de tandrețĕ se duce și cércă sĕ câștige obiectulŭ dorințelorŭ ei pe cale dréptă? Dér și la acésta bogatulŭ omŭ e frivolŭ! Nu — elŭ ia de pe stradă aceea ce-i place fiicei sale și ceea ce e a altuia. Elŭ dăruesce pe acela, care l'a ajutatŭ la acestŭ furtișagŭ, cu unŭ bacșișŭ, care ar fi fostŭ de ajunsŭ sĕ cumpere obiectulŭ caprițiului sĕu — căcĭ deja truda, sila de a pertracta, de a cumpĕra, îi este prea multŭ omului bogatŭ. Mai bine fură și décă se cere, mituesce pe martorŭ.“

Acusatului îi curgeau picăturĭ de sudóre de pe fruntea sa palidă. Pĕrulŭ subțire și căruntŭ părea că fâlfăiă în jurulŭ capului sĕu, îlŭ cuprinse o mare neliniște. Bărbatulŭ, care în totŭ decursulŭ pertractărei stase atâtŭ de resignatŭ, acestŭ acusatŭ până acum atâtŭ de modelŭ, părea că în fiă-care momentŭ voesce sĕ sară și sĕ spună procurorului o vorbă vătĕmătóre. Dér elŭ rĕmase învingĕtorŭ în acéstă luptă cu iritarea sa internă. Mâna apĕrătorului sĕu se pusese pe a lui, o apăsare caldă a acestei mânĭ are sĕ-i spună, că aicĭ se află unŭ bărbatŭ, care nu e pĕtrunsŭ de locŭ de aceste vederĭ ale acusatorului publicŭ.

Bolten se mai liniști. Ce putea acestŭ tênĕrŭ, ale cărui cuvinte cădeau ca loviturile de sĕcure, sĕ scie despre „motivele interne“ ale faptei?

Dér procurorulŭ continuă:

„S'ar puté crede, că atitudinea acusatului în acéstă oră stă în contradicere cu aceea, ce tocmai disesemŭ, că unŭ omŭ cu principii atâtŭ de frivole, după cum i-am arătatŭ, nu stă umilitŭ înaintea tribunalului. Dér atuncĭ în casulŭ acesta voescŭ sĕ avertisezŭ urgentŭ, că din purtarea înaintea tribunalului sĕ se tragă conclusiunĭ asupra caracterului! Căcĭ mie mi-se înfățișéză acusatulŭ nu numai rĕu și vrednicŭ de pedépsă, — nu, am motivŭ chiar sĕ-lŭ ținŭ de fórte șiretŭ și vicleanŭ. Domnilorŭ jurațĭ, nu vețĭ fi nicĭ unŭ momentŭ la îndoiélă, că viclenia acestui omŭ a ajutatŭ fuga complicelui sĕu. Décă ar fi celalaltŭ aicĭ — cine scie, în ce lumină rea ar apăré acestŭ atacŭ criminalŭ asupra fundamentului jurisprudenței — acestŭ atacŭ asupra sfințeniei jurământului!.... Dér potŭ înșira și mai multe, ceea ce vĕ vorŭ face mai precauțĭ față de acestŭ omŭ liniștitŭ și resignatŭ. Wilhelmŭ Bolten acum optŭ anĭ a fostŭ sub bănuială, că ar fi sĕvêrșitŭ unŭ omorŭ, după cum vĕdŭ din actele sale. Ce e dreptŭ atuncĭ procedura nu a avutŭ destule puncte de mânecare, a trebuitŭ sĕ-lŭ achite. 'Mĭ pare acum, că putemŭ presupune despre unŭ omŭ, ca Wilhelmŭ Bolten, care are astfelŭ de părere despre jurământŭ, că și atuncĭ a înșelatŭ pe judecătorii sĕi, tocmai așa, cum cércă sĕ vĕ înșele astădĭ pe D-Vóstrĕ, pentru ca sĕ vĕ stêrnéscă compătimirea. Compătimirea însĕ în casul acesta, d-lorŭ jurațĭ, ar fi o nedreptate. Eu propunŭ „vinovatŭ“ cu escluderea motivelorŭ atenuante!“

La pomenirea acusațiunei de mai nainte, Wilhelm Bolten se ridică aprinsŭ de mâniă, ne mai putêndu-se stăpâni.

Érășĭ îi succese apĕrătorului sĕ-lŭ liniștéscă.

In șirulŭ juraților n'a prea făcutŭ impresiune vorbirea procurorului. Acestŭ modŭ, aplicatŭ de multe-orĭ în timpulŭ mai nou, ca sĕ facă capitalŭ din tóte în contra acusatului, îșĭ perde și asupra laicilorŭ efectulŭ, în tocmai precum și patosulŭ și frasele bombastice ale apĕrătorilorŭ modernĭ nu mai au locŭ față de judecătorii cu învĕțătură.

Doctorŭ Dahlmann făcu unŭ protestŭ viu în contra representantului procuraturei. „E ceva ne mai pomenitŭ, dise elŭ, că